

Είδα τους «Πέρσες», σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου

Γιώτα Δημητριάδη
13/09/2022

Η Ομάδα Σημείο Μηδέν και ο Σάββας Στρούμπος έχουν καταφέρει όλα αυτά τα χρόνια μέσα από σκληρή δουλειά και έρευνα να παρουσιάζουν παραστάσεις ικανές να ανοίξουν ένα διάλογο με το κοινό, να προβληματίσουν και να εστιάσουν σε πτυχές των κειμένων που συχνά δεν φωτίζονται ιδιαίτερα.

Αυτή τη φορά συνεχίζοντας την έρευνα στα θεμελιώδη κείμενα της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας ανέβασαν την παλιότερη σωζόμενη τραγωδία, τους «Πέρσες» του Αισχύλου. Η παράσταση έκανε μια μικρή περιοδεία το καλοκαίρι στην επαρχία και παρουσιάστηκε για μία μοναδική παράσταση στην Αθήνα, στο θέατρο Πέτρας.

Ο Αισχύλος, έχοντας νικήσει στον αγώνα των τραγικών ποιητών τον Μένωνα (473/472 π.Χ), με τα έργα: «Φινεύς», «Πέρσαι», «Γλαύκος» και «Ποντιεύς και Προμηθεύς», δραματοποιεί ένα ιστορικό γεγονός μείζονος σημασίας, τοποθετώντας τη δράση όχι επί ελληνικού εδάφους αλλά στην «καρδιά» της ηττημένης αυτοκρατορίας, στα Σούσα. Ένας λαός με τριακόσια καράβια κατατροπώνει τον εισβολέα που διαθέτει τετραπλάσια δύναμη. «Ω παιδιάς Ελλήνων, ίτε», ακούγεται η ορμητική κραυγή ενός στόλου ενωμένου στο όνομα της ελευθερίας. Την τραγική για τους Πέρσες έκβαση της νίκης, ανακοινώνει στη βασίλισσα Άτοσσα και στον χορό των γερόντων ένας αγγελιαφόρος.

Ακολουθούν χοές στον τάφο του βασιλιά Δαρείου, ενώ λίγα λεπτά αργότερα εμφανίζεται το φάντασμα του βασιλιά, που αν και ερμηνεύει τα γεγονότα σε σχέση με το παρελθόν, συνάμα προοικονομεί και το μέλλον. Το έργο ολοκληρώνεται με τον ρακένδυτο Ξέρξη να φτάνει ταπεινωμένος.

Στόχος του Αισχύλου ήταν με το παράδειγμα των αντιπάλων να ταρακουνήσει τους Αθηναίους και να σταματήσει οποιαδήποτε ιμπεριαλιστική τους τάση. Όμως οι «Πέρσες» δεν είναι διδακτική παραβολή, δεν είναι «κούνημα του δακτύλου». Είναι πολλά πράγματα μαζί, ανάμεσα σε αυτά είναι και μια σπουδή στην άνοδο και στην πτώση των μεγάλων και των ισχυρών. Αυτή είναι ουσιαστικά και η πηγή του «φόβου» και του «ελέου» στην τραγωδία, σε τέτοια κλίμακα που και τα δύο συναισθήματα, όπως και άλλες αρετές, για παράδειγμα η αίσθηση του υψηλού και του τραγικού, να περνούν αβίαστα στο κοινό.

Η αισχυλική τραγωδία, αν και γραμμένη 2.500 χιλιάδες χρόνια πριν, θίγει ζητήματα αμιγώς διαχρονικά. Ίσως γιατί η αλαζονεία της εξουσίας δεν θα πάψει ποτέ να κατευθύνει τους κυβερνώντες αυτού του κόσμου. Η ιστορία, άλλωστε, επαναλαμβάνεται εδώ και επτά μήνες στην Ουκρανία.

Το πιο σημαντικό επίτευγμα της σκηνοθετικής προσέγγισης του **Σάββα Στρούμπου** είναι ότι κατάφερε –με συνοδοιπόρο την ποιητική αλλά άμεση μετάφραση του **Γιώργου Μπλάνα**– να ακουστεί στο κοινό απόφιος ο λόγος του ποιητή, εμφανίζοντας παράλληλα μια πιο ψυχαναλυτική προσέγγιση στον πόνο της απώλειας των ηττημένων –«θυμός έσωθεν»– αλλά και στην αδυσώπητη δίψα για εξουσία των κατακτητών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η λίστα με τα ονόματα των νεκρών πολεμιστών που ακούγονται σε τρία σημεία της τραγωδίας –Πάροδο, Α΄ Επεισόδιο και Έξοδο– διατηρώντας αμείωτη την ηχητική συγκίνηση που προκαλούν.

Στην παράσταση φωτίζεται και η δύναμη της Μοίρας που είναι πάνω από τους θεούς και τους ανθρώπους αλλά και η τιμωρία που επιβάλλεται από μια ανώτερη δύναμη, όταν κάποιος παραβαίνει τους ηθικούς νόμους. Γι' αυτό και ο αγγελιαφόρος περιγράφοντας την καταστροφή συμπεριλαμβάνει πολλές φορές στον λόγο του τη λέξη Νέμεσις.

Όλους τους ρόλους και τον χορό ερμηνεύουν οι έξι ηθοποιοί του θιάσου (Ρόζυ Μονάκη, Έβελυν Ασουάντ, Μπάμης Αλεφάντης, Άννα Μαρκά-Μπονισέλ, Έλλη Ιγγλιζ, Ντίνος Παπαγεωργίου) που μοιάζουν να έχουν φυσικό τους ενδιαίτημα τη σκηνή. Κερδίζουν τις εντυπώσεις

Λειτουργώντας άλλοτε σαν ένα σώμα και άλλοτε σαν μοναδικοί υποκριτές.

Η δουλειά που έχει γίνει τόσο στην πλαστικότητα της κίνησής τους, όσο και στη λειτουργία των σωμάτων σαν ευαίσθητα ηχεία αλλά και πολυμήχανα μουσικά όργανα είναι εντυπωσιακή. Σε σημείο που στιγμές δεν ξεχωρίζουν από την σπαρακτική μουσική του Ζήση Σέγκλια.

Και όλα αυτά δένουν μοναδικά με το λιτό αλλά εμπνευσμένο σκηνικό της Κατερίνας Παπαγεωργίου –δικά της και τα κουστούμια- αλλά και τους ατμοσφαιρικούς φωτισμούς του Κώστα Μπεθάνη.

Έχοντας παρακολουθήσει και τις φετινές παραγωγές του Φεστιβάλ Επιδαύρου η σκέψη μου αποχωρώντας από το θέατρο Πέτρας ήταν γιατί μια τέτοια παράσταση δεν βρήκε τη θέση της στο αργολικό θέατρο ή έστω στη μικρή Επίδαυρο, αν θεωρήσουμε ότι χρειαζόταν μια διαφορετική εγγύτητα ανάμεσα στη σκηνή και την πλατεία...

Γιώτα Δημητριάδη – Δημοσιογράφος-Κριτικός Θεάτρου